

Dominique Marechal

De portretten van Juan Lopez Gallo,
zijn echtgenote Catharina Pardo,
en hun kinderen door Pieter Pourbus,
1561-1568. Onbekende documentaire foto's
van hun eind 19de-eeuwse toestand.

Twee- of drieluiken waar een deel van verloren is, spreken altijd tot de verbeelding. Een bekend voorbeeld, het *Linkerluik met portretten van Juan Lopez Gallo en zijn drie zonen* dat door Pieter Pourbus (Gouda? 1523/24–Brugge 1584) is geschilderd, wordt in het Groeningemuseum te Brugge bewaard. Kunstenaar én kunstwerk zijn zeer goed bestudeerd.¹ Het oorspronkelijke drieluik werd over de eeuwen heen geamputeerd van het centrale luik maar het rechter- en het linkerluik werden pas van elkaar gescheiden tussen 1882 en 1905. Werd het linkerluik bovendien nog verminkt, dan is het rechterpaneel tot nu toe onvindbaar.

De oudste beschrijvingen dateren van 1859 en 1867 toen de twee luiken nog samen in de verzameling van Dr. De Meyer werden gesignaleerd. Behalve deze vermeldingen was er tot nu toe niets over hun oorspronkelijke toestand bekend.² Een gelukkig toeval heeft nu echter geleid tot de ontdekking van ongepubliceerde fotografische documenten (ill.) die niet alleen hulp kunnen bieden bij het opnieuw opsporen van het verloren rechterpaneel, maar die ver-

- 1 D. DEVOS, *Stedelijke Musea Brugge. Catalogus schilderijen 15de en 16de eeuw*, Brugge, 1979, p. 179-180 (met bibliografie); P. HUVENNE, *Pieter Pourbus, meester-schilder 1524-1584*, tentoonstellingscatalogus, Brugge, Groeningemuseum, 29 juni-30 september 1984, cat.10, p. 181-182; IDEM, 'Juan Lopez Gallo en zijn zonen', in: M. MARTENS (red.), *Brugge en de renaissance. Van Memling tot Pourbus, notities*, tentoonstellingscatalogus, Brugge, Memlingmuseum – Oud Sint-Janshospitaal, 15 augustus – 6 december 1998, cat. 107, p. 139.
- 2 DE MEYER, *Jaerboek der Koninklijke Gilde van Sint-Sebastiaen te Brugge*, Brugge, 1859, p. 193 en 406-410; W.H.J. WEALE, *Tableaux de l'ancienne école néerlandaise*, tentoonstellingscatalogus, Brugge, 1867, p. 100-101, beschreef uitvoerig de twee zijluiken en vermeldde dat elk paneel een dubbele datum – 1561 en 1568 – droeg.

der ook nog de 19de-eeuwse toestand tonen van de twee zijluiken voor hun scheiding én voor hun aanpassing.³

Het linkerluik dat nu in het Groeningemuseum wordt bewaard (ill.), vertoonde behalve de portretten ook nog een beschermheilige, Sint-Jan de Doper, met zijn attributen een boek, een lam en een kruisbanier. Deze patroonheilige werd echter nadien weggekrabd en het paneel dat bovenaan afgerond en ingesprongen was, werd in een rechthoekige vorm verzaagd.⁴

De geportretteerde Juan Lopez Pardo was consul-generaal voor Spanje te Antwerpen, geldschietter van koning Filips II en president van de Spaanse natie in de Nederlanden. In 1560 werd hij tot de adelstand verheven met de titel van baron van Male, het jaar nadien werd hij tot hoofdman van de Brugse Sint-Sebastiaansgilde verkozen. Hij was verder heer van Sijsele, Voormezele, Vijve en ten Poele. In 1569 kocht hij (het onlangs gerestaureerde) huis De Zeven Torens in de Hoogstraat te Brugge en hij maakte er zijn stedelijke residentie van. Hij overleed te Brugge op 4 oktober 1571.⁵

Het verloren rechterluik stelde zijn echtgenote Catharina Pardo (+1580) en haar zes dochters voor. Ze werden beschermd door de heilige Catharina van Alexandrië die dankzij haar attribuut - een zwaard - te herkennen is. Catharina Pardo was de dochter van Silvester Pardo, Spaans koopman te Brugge, en van Josine Lopez.⁶ Ze was als stichteres voorgesteld op een bidbank met daarover een mantel met haar wapenschild. Twee dochters droegen het habijt van de dominicanessen.

3 *Catalogue du bureau d'iconographie. Association de la noblesse du royaume de Belgique / Vereniging van de adel van het koninkrijk België*, Brussel, 1988, p. 125 en 151.

4 Inv. GRO. o.227.l. Huidige afmetingen van het paneel: 97,5 x 52 cm. Oorspronkelijk langs één zijde ongeveer 47 cm hoger.

5 J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc ou leur magistrature et leur noblesse*, dl.2, Brugge, 1858-64, p. 295-96; J. ROTSAERT, 'Jan Lopez Gallo en de heerlijkheid Sijsele', in: *Brugs Ommeland*, 19 (1979), p. 249-361. We gebruikten hier D. DE VOS, *Stedelijke Musea*, p. 179-180.

6 D. DE VOS, *Stedelijke Musea*, p. 37-38. De portretten van Juan II Pardo, broer van Catharina, en zijn twee opeenvolgende echtgenotes, toegeschreven aan Antonius Claeissens, werden in 1999 door het Groeningemuseum te Brugge aangekocht (inv. 1999. GRO0019.l). <http://www.vlaamsekunstcollectie.be>

Ook de keerzijde van de panelen vertoonden de patroonheiligen van de schenkers in grisaille, maar blijkbaar werden deze niet gefotografeerd. Het paneel zou trouwens in de dikte zijn doorgezaagd.

Doorgaans wordt aangenomen dat het oorspronkelijke drieluik voor de Sint-Vincentiuskapel - grafkapel van de familie - in de predikherenkerk te Brugge was bestemd.⁷ Het Gruuthusemuseum bewaart twee stenen fragmenten van het graf dat oorspronkelijk met wapenschilden en gisanten was versierd.⁸ En het Groeningemuseum, tenslotte, bewaart op zijn beurt nog het obiit van Jan Lopez Gallo uit 1571.⁹

We hopen dat de publicatie van deze foto's kan helpen om het rechterluik terug op te sporen, ook al is het misschien, wie weet, in meerdere stukken verzaagd...

- 7 D. MARTENS, *Peinture flamande et goût ibérique aux XVème et XVIème siècles*, Brussel, 2010, p. 268 vermoedt echter dat het eerder om de dominicanessenkerk te Assebroek ging.
- 8 V. VERMEERSCH, *Grafmonumenten te Brugge voor 1578*, dl.3, Brugge, 1976, nr.632, p. 731-737.
- 9 D. DEVOS, *Stedelijke Musea*, p. 55, ill.

Oorspronkelijke toestand van de zijluiken van de triptiek Lopez Gallo-Pardo, tussen 1882 en 1905 gefotografeerd (Archiefoto Vereniging van de adel van het koninkrijk België, Brussel)

Huidige toestand van het linkerluik van de triptiek: Pieter Pourbus, *Portretten van Juan Lopez Gallo en zijn zonen*, 1568, 97,5 x 52 cm. Brugge, Groeningemuseum (© KIK-IRPA, Brussel)